

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XII - SEGONA EPOCA

MAIG - JUNY DE 1930 :: N.º 65

SUMARI:

TEXT: X Diada de Germanor al Guitart.—Establiment d'una peça de terra a la Calsina de l'Ubach per *Joan Solà, Sch. P*—La Cité de Carcassona, per *Ferran Canyameres*.—Les Cases Pairals de Terrassa, per *R. de la Galera*.—Una davallada emocionant al turó de les Castellasses, per *J. Griera*.—La processó del Divendres Sant a Tarragona vista per un terrassenc per *J. D.*—Aplec excursionista a Vich.—Crònica.—Excursions i Conferències.

GRAVATS: Can Montllor del Passeig.—Galeries de la casa Mata, Clixés, *Miquel Astals*.—Davallada de Les Castellasses, Fot. *Josep Roig*.

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ: SANT ANTONI 64

REPRESENTACIONS

M. Fainé Castellà

Màquines d'escriure ROYAL. - Caixes de cabals A. PADRÓS S. A.

Carretera de Matadepera, 1-3
Telèfon, 331

Terrassa

Relotgeria i Joieria

**Josep
Castin**

Raval, 25

Terrassa

Pintura General

Decoració

F. Duch

Pintura «Ducco» per

Raval, 32 automòbils i mobles

**Casa
Farràs**

J. Jover, 18
(Gavatxons)

MÚSICA
Fonògrafs. -
Discs. - Pia-
nos. - Auto-
pianos. - Pia-
nos lloguer.

Consocis!

Efectueu les vostres
compres en les ca-
ses anunciades en
el present «ARXIV».

**EXCURSIONISTES! Abans d'empendre els
vostres viatges proveïu a la casa**

GALÍ & C.^A

St. Pere, 27 bis. - Telèfon, 250

Material fotogràfic. - Conserves i licors de totes classes

LES ESGLESIES ROMANQUES DE TERRASSA

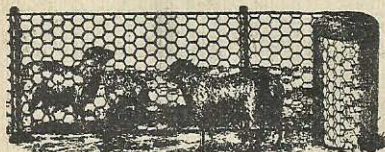
*Monografia escrita en cinc llengües, amb 60 gravats.
Preu especial pels socis de les entitats editores, «Centre Excursionista» i «Club Pirenenc», dues pessetes.*

SANT SALVADOR DE LES ESPASES

*per J. SOLÀ, SCH. P. - (Quatre pessetes, preu especial
pels socis del «Centre Excursionista»)*

Frederic Setó

*Alambrats. Enreixats. Teixits per
a somniers, cedassos i garbells
per a mines i usos industrials. -
Cortines metàl·liques de cadena.
Instal·lacions completes de cer-
cats, galliners, cu-
nillers i «pajareres».*

Carrer de Topete, 94

VDA. DE
G. LLARGUÈS

BISUTERIA I OPTICA

Font-vella, 18.

TERRASSA

Tintoreria VDA. CASTELLÓ

*Rentats al sec, Tenyits, Planxats al vapor a diari. -
Colors sòlids a la mostra. - Negres per a dols,
a les 10 hores. - Secció especial de destacats.*

Nord, 25. - Telèf. 334.

Sucursal: Rutlla, 40

Gevaert

Plaques diapositives
Vittachrom

dónen imatges:

Sèpia
Taronja
Roig
Violat
Blau

directament per revelat.

La millor paca per la
Diapositius
estereoscòpics

INDUSTRIA FOTOQUIMICA NACIONAL S. A.

Mallorca, 480

BARCELONA

ARXIV

DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

ANY XII

Segona època

MAIG - JUNY 1930

NÚM. 65

X Diada de Germanor al Guitart

ENGUANY, consultats una colla de companys dels que fan vida més activa al Centre Excursionista, per majoria de parers, es decidí celebrar l'annual Diada de Germanor en els bells paratges del Guitart. Nomenada una vibrant comissió organitzadora tot seguit començaren els treballs per al major èxit de la festa. Així, doncs, el dia

15 DE JUNY

tots els excursionistes al Guitart

PROGRAMA DE LA FESTA

MATÍ.—A les 8: Visita a les tendes del Camping.

A les 9: Jocs infantils.

A les 11: Salts a corda per a senyoretes i salts a corda per a parelles mixtes.

A les 12: Concurs de rams i flors camperoles.

A les 12 i mitja: Lluita a la corda per equips.

TARDA.—A les 4: Sardanes per la cobla

«LA PRINCIPAL»

Hi haurà una sardana de concurs per infants.

Establiment d'una peça de terra a la Calsina de l'Ubach

LA transcripció en llengua catalana del pergami número 14 escrit en llatí de l'Arxiu de l'Ubach, diu així:

«Sàpiga tothom que jo Berenguer Sanaquerica, de la Parròquia de Rellinàs, i la meua muller Guilleuma, els dos malalts, us donem i establim a vós Pere de la Calsina Inferior i a la vostra esposa Maria, de la mateixa Parròquia de Rellinàs, i als vostres i a qui voldreu perpètuament certa peça de terra que s'anomena *el Puig de les Rases*, la qual tenim en la dita Parròquia, i es posseeix per *Na Guilleuma de Montcada* (*), la qual honor confronta per un cantó amb el mas de la Portella, per un altre amb l'honor del mas de la Calsina Superior, i per les altres parts llinda amb l'honor vostre del mas de la Calsina Jussana. Així per totes les seves parts, queda afrontat i fixat, i amb pedres grosses i xiques i marges i gleves i rases o llenyes o arbres de qualsevulla gènere que siguin, i amb les herbes i pastures i amb les seves millores, que hi podeu fer ara i que més endavant voldreu fer per totes ses parts. Així donem i establim perpètuament a vosaltres i a qui voldreu amb aqueixa condició que vosaltres i els vostres ens doneu anualment una gallina de cens el dia de la festa de Nadal, i que no tindreu de donarnos res més, sinó això dit, ni cap cens agrari, usatge, fruit ni talla o quista. Allà no proclamareu cap altre senyor o batlle sinó nosaltres i els nostres successors, i *Na Guilleuma de Montcada* i els seus, i si ho voleu vendre o passar-ho de mà ho fareu després dels 30 dies d'haver obtingut de nosaltres o dels nostres la llicència de vendre o alienar. I per l'entrada rebrem de vosaltres 10 sous moneda barcelonina de tern (**). De tot el qual en som quedats ben pagats; renunciant a tota excepció de diner no comptat i de frau; prometent-vos a més, que tot el domini, l'honor amb les millores, que hi ha fetes o hi voldreu

(*) Vide *Història de Sant Salvador de les Espases*. Pàg. 103 i següents.

(**) Aqueixa moneda barcelonesa de tern, anomenada així per entrar 3 marcs de plata a la lliga per a son encunyament, fou creada l'any 1258 pel rei En Jaume el Conqueridor, tenint la lliura barcelonesa 21 sous de tern i cada sou d'aqueixos en valia 20 dels corrents o senzills, fins que a les Corts de Perpinyà convocades el 1351 pel rei En Pere el Cerimoniós s'establí, que 1 lliura barcelonesa tindria 84 sous de tern i la unça barcelonesa en valdria 7.

fer les feu sempre per a vosaltres i per als vostres i per a qui voldreu que les hi tinguin, posseeixin i explotin contra tota classe de persones i desobligats de tothom, que per vosaltres i pels vostres i per qui voldreu, nosaltres en responem amb tots els béns nostres mobles i immobles haguts i per haver. Que jo, la dita Guilleuma, muller del predit Berenguer Sanaquerica, prometo que jamai no contradiré en el sobre-dit establiment, ni per esponsalícis ni per cap raó que podria ajudar o aprofitar quelcom, fins i tot a gratcient i expressament vinc bé en tot l'anteriorment dit. I per fer més fermes aqueixes coses juro per Déu i pe's quatre Sants Evangelis, posades les mans damunt d'ells, que jamai en res contradiré, primer que em perdi. Acabat el dia 20 de desembre de l'any del Senyor de 1305.

S + e de Bernat Sanaquerica anomenat, qui això faig, concedeixo i firmo.

S + e de sa muller Guilleuma.

Els testimonis jurats i firmats d'això són: Ferraris Safa. Pere de Fabar.

S + e de Romeu Hombert, Rector de l'Església de Rellinàs, qui això va escriure i cloure el dia i any ja calendats.»

JOAN SOLA, SCH. P.

LA CITÉ DE CARCASSONA

(Acabament)

AQUESTA imponent ciutadella no fou mai presa, ni per Carle-magne, segons la llegenda, ni per Simó de Montfort, segons la història, car aquest temible capitost de croada no va poder-hi entrar fins que els seus habitants l'abandonaren de nit.

I ja que he parlat de Carlemagne, aturem-nos abans d'arribar a la Porta Narbonesa, a l'entrada del castell on, com una planta paràsita, els cònsuls del segle setze hi col·locaren el bust de la dama Carcas, damunt d'un sòcol tosc. Aquesta heroïna, ultra d'ésser absolutament apòcrifa, ha obtingut una relativa popularitat. Dama Carcas era la dona de Balasc, rei sarraí de Carcassona. Carlemagne, de retorn d'Espanya, assetjà aquesta ciutat. Després de molts assalts, el gran emperador resolgué cloure estretament la plaça forta. El setge durà

set anys, al final dels quals tota la guarnició estava morta de fam. Aleshores, dama Carcas, per fer creure que la ciutadella encara tenia defensors, engiponava ninots de palla, els posava per les muralles, darrera les ballestes i marlets, i es passava tot el dia tirant sagetes sobre l'enemig. Acabà per no comptar amb més queviures que un porc i un quartà de blat. Féu menjar aquest blat pel porcell i després el llençà a baix, des de dalt d'un baluard. «L'animal era tan ple,—ens diu el contista—que àdhuc s'esventrà.» Carlemagne constatà que, des del moment que els assetjats encara tenien blat per donar als porcs, era senyal de què estaven proveïts de queviures en abundància, i es resignà a aixecar el setge, fent posar en marxa el seu exèrcit. Però la glòria d'haver vençut a semblant adversari fou a bastament prou per l'heroïna, i decidí sotmetrer's. Pujà dalt de la Torre Pinta i, a tocs de corn, cridà l'emperador, el qual, trobant-se ja lluny, no la sentia. Un cavallerís li cridà: «Senyor, Carcas sona». D'ací deriva el nom de Carcassona, segons la llegenda.

De sota el castellet de la Porta Narbonesa s'albira, en llur conjunt, les tres torres més belles de la Cité: les dues d'aquesta porta i la del Trésaut. Aquesta darrera s'anomena també del Tresor dels privilegis municipals que en ella hi havien arxivats. Aquest castellet no és en l'eix de la portalada, sinó en un cantó, per tal de què l'enemic es veiés obligat a presentar-se de costat i en fila, situació que li resultava en extrem desavantajosa. Reconstruint mentalment la sèrie d'artefactes de guerra que festonejaven les cimes de les torres en els moments de perill, constatarem la formidable intensitat de defensa de què podien disposar. Tot això obligava a l'ariet, o màquina de guerra d'aquells temps per abatre les muralles, a posar-se paral·lelament al baluard, exposant-lo a les matèries incendiàries, aigua bullenta o als rocs enormes llençats pels assetjats des de dalt.

Les parets de les torres són d'una espessor colossal, mortal, sàviament oblíquies, plenes de falses escales, de graderes dobles mogudes des de l'interior, de mafaçans per vomitar flames i ferro, de voltes enormes i impenetrables, de pisos disposats per poder-se comunicar els uns amb els altres i d'amagatalls introbables. Hom no sap ço que és més d'admirar: el poder que ha pogut aixecar aquestes magnífiques construccions, o l'art que hi ha en llurs variades combinacions.

Hi han enormes cisternes, caves apropiades per guardar-hi, seguin

els reglaments militars de l'època, una provisió permanent de mil porcs i cent bous salats, amb dos forns per a que els mateixos soldats hi poguessin coure llur pa. A alguns metres de distància, una torra, del Molí del Conestable, posseïa l'aparell necessari per a moldre la farina.

Més enllà, per exemple a la torra de Nasari, trobem les mateixes disposicions, o sia un forn, un pou i un molí, com també en la dels Morts Pagats. Aquesta darrera mereix especial menció. Col·locada en el recinte exterior, com un lloc avençat, era el casal de la companyia dels Morts Pagats, cèlebre en els ànals de la Cité. Aquesta companyia, constituïda per Lluís IX, sols admetia homes d'una fidelitat i d'una valentia reconegudes. El cap era el mateix rei, i la tenia en tan alta estima, que quan en 1408, Carles VI volgué honorar a alguns habitants de Calais que s'havien negat a sotmetre's als anglesos, els féu sergents d'aquest cos escollit amb permís per poder casar-se amb les filles de la Cité.

En quan al castell gran pot dir-se que és la mansió més senyorial i més completa que hom pugui imaginar, al menys segons els antics documents, car les seves disposicions interiors han estat trasbalsades després que, per una increïble aberració, hi varen hostatjar un batalló d'infanteria. En el pati d'honor hi havia l'om feudal, a l'ombra del qual el vescomte de Carcassona rendia la justícia, agrupant-se al seu entorn les belles castellanes per escoltar als trobadors. Hi han magnífiques sales i cambres que encara certifiquen, amb llurs ruïnes, la principesca hospitalitat dels senyors feudals. En el saló principal hi reunien els seus vassalls. El vescomte també tenia una capella particular en una torre que porta encara el nom de Torre de la Capella. El castell central és, per altra part, una petita fortalesa dintre la gran, completament independenta de les altres fortificacions, isolada per un ample fossat, però lligada al conjunt d'una manera tan íntima, que hauria pogut ben bé resistir encara que la Cité hagués estat presa.

La Porta d'Aude, que s'obre a l'oest, damunt mateix del riu, té les mateixes disposicions que la Narbonesa, amb la variant de que aquesta darrera està a nivell del terreny exterior. La d'Aude, al contrari, és al final d'una pendent molt escarpada, formant una mena de corredor que impedia que l'enemic s'enfilés pel flanc en nombre important. Els assaltants es veïen obligats a pujar de un a un, o de dos en dos. Tres barreres successives, la força de les quals augmentava progressi-

vament, els menava cap a un estret passadís dominat per les muralles de gran alçada. L'enemic es trobava quasi al peu de la porta i encara no la veia. Més aviat es deixava enganyar per un arc immens, nomenat la Porta del Senescal, que no és cap porta, però que en fa l'impressió, conduint a l'enemic dintre (els Lices, estrets) i tancats per la Torre del Bisbe, com dintre una lloriguera.

L'obra mestra, però, d'aquesta Cité, ens sembla que és el sistema de defensa que lliga la grossa Torre de la Barbacana amb el castell. Abans d'exposar-la, fem algunes precisions.

Sota el castell, en el raval de la Barbacana, hi ha l'església de Sant Genís, per cert molt banal, construïda en 1852, quasi sobre el lloc ocupat abans per la Torre de la Barbacana. La funció principal d'aquesta torre era la d'assegurar la comunicació amb el riu, funció doblement important si es té en compte que l'aigua sempre ha estat escassa a la Cité. Malgrat tots els pous i cisternes, aquesta penúria era l'únic punt feble de la fortalesa.

Calia, doncs, afluir al riu i no entregar a l'enemic un punt d'apoi que hauria fet perdre als defensors l'avantatge que assegurava llur situació dominadora. Una gran escala sinuosa unia la Torre de la Barbacana amb el recinte exterior, i s'aixecava, serpentejant, fins a mitja alçada del pujol. Allà s'hi dressava una porta que donava a una reconada; l'escala, estrangulada al punt que dos homes no hi podrien pujar de costat, passava sota un formidable castellet, completament independent del castell, però unit a ell, en el pis superior, per uns empostissats mòbils que els assetjats, forçats a replegar-se, enretiraven amb un cop de mà. Franquejant el castellet, al preu de mil esforços, l'enemic arribava al peu de l'estreta porta del castell, defensada també per un sistema complicat de graderes i maticans, i totjust es trobava a set metres del pati del castell, al qual només podia penetrar per corredors estrets, interceptats per moltes portes.

Hom pot remarcar que és sobretot davant de les portes on s'acumulen els més poderosos mitjans de defensa. Es que una porta, en tota plaça de guerra, era considerada com un punt feble. Aquesta opinió era tan indiscutible, que la valor d'una fortalesa era segons el número de obertures. La Cité de Carcassona, que es pot, baix tots els seus aspectes, considerar com un model en el seu gènere, en realitat només tenia una porta: la de la Torre Narbonesa, la única accessible

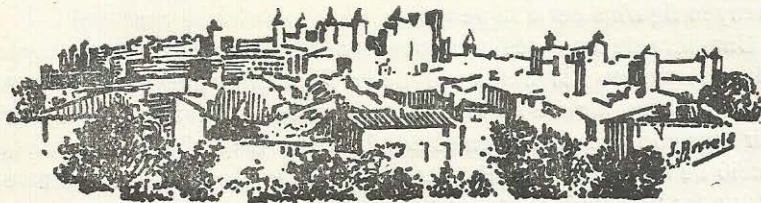
al tragí. La del castell, no era altra cosa que una poterna, com també la Porta d'Aude, car en temps de setge, la feia inaccessible la Barbacana emmarletada que la protegia.

En quan els vestigis de les antigues cases particulars, que hom pot trobar dintre d'aquesta ciutat fortificada, avui dia quasi morta, són ben poca cosa quan s'ha admirat aquesta grandiosa ciutadella, la seva església de Sant Nasari amb la tomba de Pere de Roquefort, una de les més gracioses obres d'art del segle XIV; la de Radulf, la conservació de la qual fa creure que és esculpida de poc; els curiosos capitells de la nau romana; l'enigmàtica pedra tombal de Simon de Montfort i la no menys enigmàtica Pedra del Setge, un dels més preciosos documents de la història militar del segle XIII, des del punt de vista de de l'atac d'una plaça forta.

Els carrers de la població de la Cité eren molt interessants, especialment en les llices, quan, abans de la restauració, pintoresques cases enrunades s'apoiaven als baluards; envoltaven les torres enderrocades i deixaven passar el soroll dels telers de fusta que acompanyava la monòtona complanta de teixidors. Amagades darrera de les frondositats parietàries, aquestes cases humils semblaven estotjar la mateixa ànima de les ruïnes. Han desaparegut de mica en mica; llur desordre suggestiu, cercat per l'artista, no podia acomodar-se amb la regularitat geomètrica de les fortificacions restaurades, ultra no presentar cap interès històric, havent crescut com bolets a mesura que les torres s'enfondraven.

La Cité de Carcassona proporciona inefables sensacions artístiques als que la saben contemplar.

FERRAN CANYAMERES

Les Cases Pairals de Terrassa

VIII

(Acabament)

QUEDEN encara cal Ubach a la Plaça de Mossèn Cinto Verdaguer i que tothom anomena cal Conco; cal metge Benet, al carrer de la Societat; cal Quel, al carrer de la Rutlla número 3 construïda l'any 1874 per l'industrial Fidel Poal i Jofresa, diputat provincial; cal Escursell al carrer de l'Església número 15, en la qual hi ha una reixa que porta la data de 1877; cal Baliber de la Plaça del Doctor Robert; cal Pi de la Serra al Raval, al costat esquerra de l'Ajuntament; la casa Vancells al carrer de la Fontvella número 26; cal Olaguer al carrer de la Rutlla número 58; i cal Pi de l'Oli, on nasqué el notable polític En Josep Roca i Roca. Aquesta casa, durant aquests últims anys ha estat completament descomposta perdent la seva forma primitiva.

Hi ha a més, cal Palma al carrer del Pantan número 89, construïda l'any 1877 per la família Barba, i avui domicili de l'industrial Pere Amat Roumens; cal Monset del carrer de la Fontvella número 116; cal Pasqual Sala del carrer de Sant Quirze número 30 edificada l'any 1877 i potser alguna altra més, però de reduïdes dimensions.

Vull fer esment d'una que hi havia a la Creu Gran número 39, dita can Pous, avui desapareguda per complet, la qual guardava tota ella una bella disposició de línies en les finestres i portal. Actualment no s'estila gaire en la construcció de façanes donar grandària al portal; solament preocupa als propietaris donar molta amplada a la reixa per a poder mirar al carrer. Figureu-vos una gran reixa i unes grans vidrieres amb un portal petit i esquifit, sembla talment una vitrina on s'hi ensenyen figurins per a la venda.

Una altra de les cases ben construïdes i de façana de bonic aspecte és la del número 129 del carrer de la Fontvella, que va construir el mestre d'obres Jacinte Matalonga, el qual en la seva època demostrà tenir uns coneixements tècnics admirables. A ell s'atribueix la construcció de la majoria de les cases pairals i edificis públics del passat. Caldria fer un estudi sobre la personalitat d'aquest home conegut per

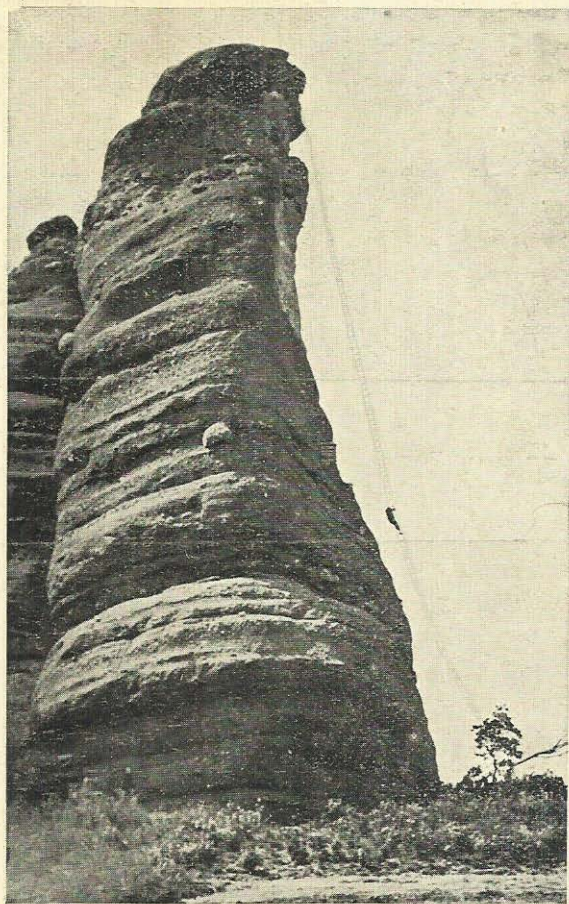

Can Montllor del Passeig

Clives Miquel Astals

Galleries de la casa Mata

Clixé Josep Roig

Davallada de Les Castellasses

tothom pel *Cinto* el qual té una valor ben estimable, i un bon estudi podria ésser força útil als actuals constructors.

Una de les cases també aixecada a mitjans del segle passat que guarda una major proporció de línies ben ponderades, i que es distingeix de les altres és la casa Comerma del carrer de Sant Cristòfor número 57, cantonada al carrer Mitjà del Passeig, de la qual s'ocupà el crític d'art de «La Veu de Catalunya» compatrici nostre, En Rafel Benet. Aquesta casa era propietat d'En Joan Comerma mestre d'obres que exercia d'arquitecte municipal en aquella època i que per acreditar el seu bon gust va construir aquella casa. La poca cura en la conservació la desmereix considerablement.

I va venir l'època del modernisme, a començos del segle XX i sortosament Terrassa no hi va prendre molta part, limitant-se aquell art enlluernador a decorar façanes, algunes de les quals han estat transformades més tard.

Després, paulatinament, s'ha imposat de nou el bon gust i avui Terrassa compta amb una col·lecció de cases i façanes, que per la seva serietat i senzillesa recorden les que s'havien construït en segles passats, les quals marquen un pas ben gloriós en l'història de la nostra volguda ciutat.

R. DE LA GALERA.

Una davallada emocionant al turó de les Castellasses

FEIA dies que els *grimpeurs* d'aquest Centre ens havíem proposat la baixada d'aquest interessant turó. Després d'inspeccionar tots els llocs de les vessants, vàrem triar la vertical més esquerra i de major profunditat situada al S. E. del turó. Moltes vegades havíem escalat aquest turó i sempre amb magnífic resultat; sols ens mancava realitzar-hi una bona davallada.

La vertical és la més ferèstega que vàrem trobar. Aquesta paret és completament recta fins a pocs metres abans d'arribar a la seva base, el seu aspecte es fantàstic, i degut a la forma en què està situada fóra

impossible davallar-hi sense proveir-se de material a propòsit per a fer escalaments.

Era el dia 27 d'abril que, després de molts tanteigs i destorbs poguérem satisfer el nostre anhel. Arribats al peu del turó emprenguérem l'ascensió per la ruta acostumada, cosa fàcil fins arribar prop del cim on cal anar amb algunes precaucions, puix el pas és una mica revés i escabros. Un cop assolit el cim ens situàrem i començàrem tot seguit els preparatius: de moment la cosa que ens preocupava era la manera de poder posar la corda per tal de subjectar l'escala, però amb energia i voluntat tot es fa i no trigàrem gaire a trobar la solució.

Dalt al cim, sobre el conglomerat hi ha una gran llosa partida pel mig, d'uns 40 metres de diàmetre; passàrem, doncs, la corda per una de les esquerdes i un cop voltada la llosa i lligada la corda, començàrem d'afegir trams d'escala. Mentre uns feien això i jo em trobava baix, al peu de la vertical per a fermar l'escala un cop fos baixada, s'atansà un home el qual després de considerar el que intentàvem, ens digué que de cap manera era possible davallar del cim per aquell precipici, (vegi's foto). Vaig respondre-li que l'haver portat a coll fins a dalt el material bé valia una recompensa; ell després de discutir molta estona marxà convençut que no sortiríem sencers d'aquella empresa.

Enllestits els preliminars, els companys de dalt començaren a baixar per la ferma vertical. Amb els 40 metres que amidava l'escala no n'hi hagué prou i calgué afegir-hi una corda a la part inferior per tal que arribés fins a terra i la podéssim subjectar a un gros pi. Llavors poguérem veure que l'alçària era de 50 metres. Arranjat tot al punt tot férem la tan desitjada davallada pel cap de l'esquerra. El vent bufava tan fort que feia brandar l'escala, però amb una mica de serenitat per a dominar les fortes bufades la cosa resultava factible. Els companys esperaven amb ànsia llur torn per poder fruir les emocions d'aquella descensió.

Mirant de dalt a baix feia certa basarda, però un cop petjat el primer graó ja estava passada i a mida que anaven baixant, més intensa era la sensació de trobar-se penjat en l'immens buit. A mig camí alguns s'aturaven per a contemplar el meravellós espectacle que oferien a baix els arbres fuetejats pel vent, les muntanyes al volt i el cel al damunt amb algun ocell que passava xisclant com rient-se de la nostra gesta.

Tots els companys férem la davallada sense el més petit incident i en arribar a la ciutat era una cosa natural que totes les nostres discussions fossin per comentar les fortes emocions d'aquella bella jornada.

J. GRIERA.

La processó del Divendres Sant a Tarragona vista per un terrassenc

PARTIM de Terrassa sota un cel plujós i negre que ens acompanya fins a Vilafranca on veiem el sol. Aquí, el fuster que desmunta el monument de l'església parroquial, solícit, ens mostra la graciosa Verge gòtica de l'altar major que sembla una Madona italiana dels inicis del Renaixement.

A la porta de l'església de Vendrell també carreguen en un carretó els lamentables fustots que per rutina en moltes esglésies, durani les hores santes, tapen l'altar major, sovint magnífic, sempre més bell que els tronats aplics escenogràfics.

Per passar per sota l'arc de Barà el nostre vehicle s'ha de posar en filera indiana entre els altres vehicles. Tothom s'ha donat cita avui a Tarragona. Ens aturem per a visitar el ciclòpic clot del Mèdol, la pedrera d'on van eixir tots els magnes monuments de l'antiga Tarragona, algun dels quals avui encara s'aguanten. Del fons del sot, la petita i espessa vegetació, els pins, les eures, els ocells i els xiprès d'un verd negrós i avellutat, n'han fet un lloc untuosament romàntic. Els murs esqueixalats pels escairats blocs trets fa vint segles, simulen decorats teatrals de gust cubista. Saludem la Torre dels Scipions daurada com una bresca, heralt que resta en peu d'aquella Tarraco de més d'un milió d'habitants, ara devinguda la ciutat tranquil·la, la somnolència de la qual és gronxada pel greu so de les campanes.

Tarragona celebrava el Divendres Sant una processó. Fa uns pocs anys es van adonar els tarragonins que ben regentada podia reportar-los beneficis i començaren escampant cartells i fullets a la recerca de turistes. Enguany parlen d'un parell de trens extraordinaris de Barcelona i els cotxes hi han fet cap a centenars. Trobem la ciutat sobreixida de gent i aldarull i els hotels embotellats.

Els armats vestits amb molta propietat, talment autèntics llegionaris romans van a cercar els *passos* al lloc on són guardats, sia llunyà sia proper, i els acompanyen d'un a un, sota el ritme greu i pausat d'un sord tambor, a la plaça on hi ha la capella de Nazaret d'on la processó surt, organitzada per la Confraria de la Sang. Tota la tarda es passa així. Veiem passar el *misteri* del camí del Calvari que és pujat amb aquell pas lent de l'església del barri dels pescadors.

A les set surt la processó. A dos quarts de vuit ja seiem en les cadires llogades a l'avançada davant la catedral closa i muda. El lloc és penombrós i patètic. Passen els armats amb llur pas marcial, acompanyats de timbals i cornetes amb sordina. Un encaputxat fa sonar agrellament una matraca. Els *misteris* són construïts modernament, amb tota opulència i riquesa, carregats de llums (Tarragona no il·lumina les façanes com fem ací); cada un va acompanyat per músiques on no manquen els tambors. Són duts per nomes ocults sota luxosos drapatges de vellut, i passen amb majestuosa lentitud seguint el ritme dels armats i fent de tant en tant unes evolucions amb dos o tres passos endarrera. Això fa que la processó tarda dues hores i mitja a passar pel davant nostre. Les vestes, morades o negres, són nombroses i ornades de velluts i de diversos distintius piatosos; nenes també amb vesta, vailets i homes amb trajo de carrer que desentonen obertament en el fúnebre seguici. No trobem el Sant Crist tan imposant ni el Miserere tan formidable com els nostres, però el lloc, envoltat dels murs altíssims de la catedral liepats pels reflexes de les atxes, el dens i respectuós silenci trencat pels cants i músiques greus i les campanades que cauen sonores del campanar invisible afegeixen solemnitat a l'hora.

Els congregants no tenen fi: hom parla de sis cents. Els impropis que porten (en els quals no hi traspua la guardarroba com ací) han d'ésser multiplicats per a satisfer els portadors: rengleres de plats de cendra, rengleres de mortalles, rengleres d'*agonies* dutes per mans femenines a jutjar pels peus diminuts descalços o amb sabates de taló alt. Congregants, congregants, congregants... Arribem a sentir la impressió que van donant voltes a l'illa de cases... Alguns *misteris* llisquen damunt rodes ocultes i silencioses, però sembla que la innovació no acabà de plaure als tarragonins.

El *pas* del Sant Sepulcre acompanyat dels agricultors habillats amb superbes capes blanques, l'estremen aquest any; curull de daurats és

ideat per l'arquitecte Jujol qui segueix les genialitats de Gaudí. «Es un munt de ferros mal posats» diu una noia prop nostre. Té raó: és una baluerna de no gaire bon gust.

La gent de Tarragona contempla el pas de la seva processó amb molta dignitat i amb molt de respecte. Resumim: és majestuosa, nombrosa, rica i variada.

No podem deixar de comparar: La de Terrassa és més patètica, i potser una mica barbre, però té algunes imatges de reconegut valor artístic, té uns cants impressionants i té que encara no vénen massa forasters a manefllejar-la. Comptat i debatut ens l'estimem més.

J. D.

Aplec excursionista a Vich

POSADES d'acord les entitats de Vich més relacionades i afectades pel projecte d'aplec que han ideat els Centre Excursionista de Catalunya i el C. E. de Vich, la vigília de Sant Jordi es reuniren al Temple Romà, prèviament convidades, representacions de l'Associació de la Premsa de Vich, Agrupació Sardanista, Grup Excursionista «Montseny» de la Cooperativa Mútua, Grup Excursionista de l'Ateu Obrer, Grup Excursionista «Els vuit», Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat, Vich F. C. i Esbarjo Marià, a les que es donà compte del projecte i del pla general de festes a celebrar per la diada acordada en ferm que serà el 15 del vinent juny. Unànimament meresqué l'aprovació de tothom ateses les raons que el motivaven o sigui la inauguració de les vuit columnes del atri del Temple Romà dedicades als Canonge Collell; bisbes Morgades i Torres i Bages; Serra i Campdelacreu; Arquebisbe Alemany; N. Verdaguer i Callís; Germans Masferrer; Mossèn Gudiol i la làpida dedicada al cantor de l'«Atlàntida» Mossèn Verdaguer, en la masia de Càn Tona de Riudeperes. Totes les representacions s'oferiren per portar a terme, amb el màxim d'èxit, la magna reunió, que ho serà de veres, ja que es tracta de donar-li el caire d'*Aplec Excursionista de tots els Centres Excursionistes de Catalunya* i com a tals, tots hi seran convidats.

En principi es pot anunciar, que a base d'un tren especial d'excursionistes, equipats com a tals, hi haurà festa religiosa, festival esportiu a

la Plaça Major, sessió cultural al Temple Romà, festa a càn Tona, instal·lació de Camping, dinar a l'aire lliure amb sardanes a la Font del Desmai i també a Vich. Per l'organització de l'Aplec, les entitats vigatanes es constituïren en comissions, tenint-hi en elles una intervenció més o menys activa i directa segons la seva especial modalitat. En resum, els representants d'aquesta simpàtica agrupació de societats vigatanes acordaren fer els possibles perquè l'Aplec proposat respongui als seus patriòtics intents de què la diada del 15 del vinent juny sigui per a Vich, per a la Plana i per l'Excursionisme, una diada de fonda alegria ciutadana i alta exemplaritat social i cultural.

Crònica

EXCURSIONS EFECTUADES.—A més de portar a cap la majoria de les anunciades en el programa anterior, corresponent a l'«Arxiu» núm. 64 Abril-Maig, s'han realitzat varies excursions a Les Castellasses fins assolir l'escalament que es ressenya en aquest mateix número. També els elements directius del Centre, efectuaren una excursió a Tarragona, el dia del Divendres Sant, a veure tota l'organització de l'anomenada processó tarragonina.

Prosseguint la tasca de recull, anunciada en la nota del darrer ARXIU, varis socis del Centre han realitzat excursions a Sant Llorenç per a detallar itineraris i un altre grup dirigit per el P. Solà, efectuà el dijous dia 10 d'abril una detallada investigació del turó de l'Espluga de la Mata, nom que procedeix del llatí «Spelunca» (cova), les balmes del qual habilitades ara per a corrals, perteneixen al terme del desaparegut Mas de l'Espluga, ruïnes que es troben a la carena de la part de llevant de dit turó i de les quals ja ens en parla en l'any 1336 un pergamí de la Mata. Aprofitant la tarda, també s'arribaren fins a la «Cort fosca de Matarrodona» investigant la cova i especialment la balma on hi resten vestigis de construccions molt interessants del que fou hospital de sang, durant les guerres del segle passat.

BIBLIOTECA.—S'han rebut un nombre considerable de revistes i publicacions, moltes d'elles d'intercanvi. Hem de fer especial menció de l'Anuari de l'Associació d'Arquitectes de Catalunya que conté una interessant i gràfica documentació de les reformes realitzades a l'Ajuntament de Barcelona.

PETICIÓ.—El Centre mancomunat amb el Club Pirenenc i Grup Montserrat, s'ha dirigit al nostre Excm. Ajuntament, demanant que siguin reposats els noms dels carrers que tenen un valor toponímic i tradicional per la localitat.

DONATIU.—Responent a la petició de la «Creu Roja» el Centre ha fet donació d'uns exemplars de les seves publicacions amb destí a la tómbola organitzada a profit del cotxe Ambulància.

SECCIÓ DE FOTOGRAFIA.—Per clausurar l'exposició de fotografies del consoci Salvador Salvatella, es celebrà en el nostre estatge una sessió de projeccions que ell mateix il·lustrà amb un treball literari. També tingué lloc una sessió de projeccions de clixés d'assumptes pirenenics.

VETLLADA A LA MEMORIA D'EN VICENS GALITZIA.—L'amic i consoci Joan Morral descrigué bellament el caràcter i qualitats del malaguanyat amic. Alhora fou inaugurada una valuosa col·lecció de fotografies del finat i es passaren per la pantalla els interessants diapositius que En Galitzia havia obtingut en un viatge a Itàlia i n'havia després fet present al Centre.

PRIMER SALÓ LOCAL DE FOTOGRAFIA-TERRASSA.—Han començat els treballs de propaganda i organització d'aquesta manifestació artística fotogràfica que tindrà lloc en el nostre saló d'actes per la propera Festa Major. L'Excm. Ajuntament ha promès cooperar al premi en metàl·lic que serà costejat per subscripció.

Secció d'Esports de Neu i d'Alta Muntanya El actius elements de dita secció, han celebrat excursions a la Molina, durant tot el mes d'abril.

FULLA D'EXCURSIONS

DIA 9 DE JUNY

Tradicional aplec a Sant Salvador de les Espases

Sortida pel F. C. del Nord a un quart de 7 del matí.—
Vocal, N. Castanyer.

DIA 15

X Diada de Germanor al Gultart

DIA 19 DE JUNY**Excursió a Sant Cugat**

Organitzada per la Secció de Fotografia.—Vocal, Miquel Astals.

DIES 21 AL 24**Excursió de Camping a Sant Llorenç**

Vocal, Antoni Almirall.

DIA 29**Excursió a Sant Julià d'Altura i Can Massagner**

Vocal, Josep Ubasart.

DIA 6 DE JULIOL**Excursió al Montseny**

Vocal, J. Tria.

DIA 13**Excursió a l'Ubach, Paller i la Pola**

Vocal, Josep Navarro.

DIA 20**Excursió a Garraf**

Vocal, Juli Comes.

DIES 25, 26 i 27**Excursió a Santa Cristina i Lloret**

Vocal, J. Estruch.

DIA 3 D'AGOST**Excursió a Sant Feliu del Recó**

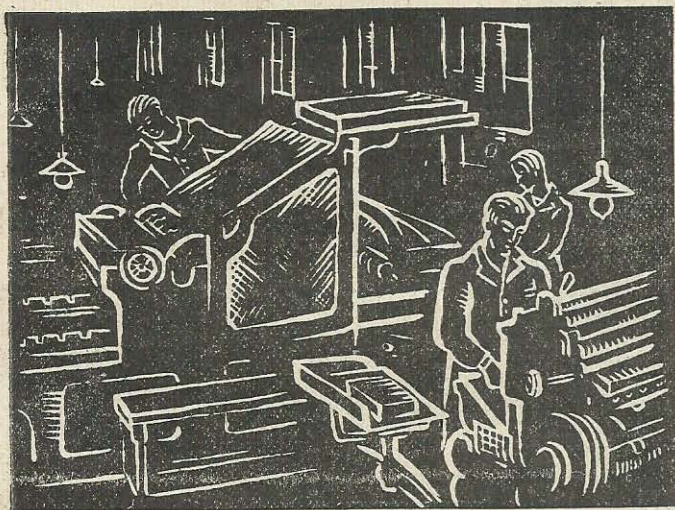
Vocal, Josep Llenas.

EXCURSIONISTES:

**Acudiu a la X Diada de Germanor
al Guitart**

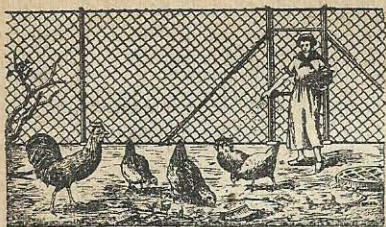
JOAN MORRAL

I M P R E S S O R

NORD, 22 : TELÈFON, 230

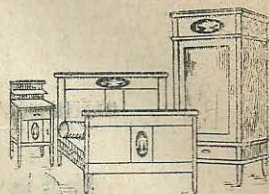
T E R R A S S A

Taller: St. Antoni, 57, 64 bis
Sant Joan, 7. - TERRASSA

Constructor de Mobles, Enreixats de Fil-ferro. Somiers i reparacions de totes classes

**JOSEP
BLAY**

SI....!

però els excursionistes
us diran: Voleu un bon
calçat, de material ga-
rantit i a bon preu?

Aneu desseguida al carrer

Torrella, 13

que quedareu ben servit.

Joieria - Bisuteria - Optica

VIUDA DE

J. BALAAD

SUC. DE PERE CULELL

Font-vella, 19 Palla, 2

NAUMANN

Màquines per a cosir i brodar
Vendes al comptat i a plaços

Representant:

JOAN TORNÉ

SANT PERE. 53

TERRASSA

Cafè - COLON - Bar

ESPLENDIT SALÓ DE BILLARS

CAFÈ EXQUISIT. - LICORS DE MARCA

Plaça Vella, 21 i Cremat, 8. - Telèfon, 707. - Terrassa

DOMENEC ELIES

TRANSPORTS RAPIDS

SERVEI DIARI ENTRE BARCELONA, SABADELL I VICEVERSA

EXCEL·LENT AUTOCAR PER A EFECTUAR EXCURSIONS

PREUS ECONOMICS

Rutlla, 3. - TERRASSA

Rec, 11. - Tel. 11366. - BARCELONA

NO

oblidi mai
aquest nom

Articles d'Alumini
Cristalleria. - Llosa
Porcelana. - Banys
Duïxes. - Neveres

ESTUFES

**La Cuina
Moderna**

FONT-VELLA, 65

:: La casa que
ven més barat

CONFITERIA

CASA CUNÍ

RUTLLA, 52

TERRASSA

TELÈF. 412

M. ABAD RIBERA

Pues i Llitsos per a teixits. -
Extens assortit en Pues de
lloguer. - Filferros de totes
classes. - Enreixats metàl·
lics. - Laminació en fred de
cèrcols per a embalatges,
i altres indústries

Topete, 1

Telèfon, 174

ASSEGURANCES CAPELLA

VIDA
INCENDIS
ACCIDENTS
MARÍTIMS
ROBATORIS
ETC., ETC.

St. Leopold, 98

Telèfon, 109

FABRICA DE TEULES

TEULES PLANES
TIPUS MARSELLA

— marca —

SEGUÉS, DONADEU I C.^A

— Despatx: —

Font-vella, núm. 1

: Telèfon, 537 :

— Fàbrica: —

Sant Marian, 193

Tel. 485. - Terrassa

Garantim la impermeabilitat i color vermell